

O ženách píšu proto, abych je lépe poznal

Rozhovor s Arnoštem Goldflamem

Proč jste jako muž napsal hru čistě o ženách?

„Jednou mi režisér Grossmann, na základě jedné mé hry, řekl - vy tak znáte ženy! Já jsem se jen polichocně usmíval a odpověděl – právě, že neznám, a proto o nich píšu. Abych je tak, jako vlk Karkulku, lépe poznal a pronikl k ženskému způsobu uvažování. Není v tom žádný postranní úmysl, jen jsem si vždycky říkal, že ženám nerozumím, a když chce člověk někoho pochopit, tak se k němu musí dostat blíž. Proto jsem pro ženy napsal Biletářku, Červenou knihovnu, Agátománii, Lásky den, Dámskou šatnu a další hry.“

Zřejmě jste se jim přiblížil úspěšně, protože repliky jednotlivých postav z Žen a panenek jsou velice autentické – mají své skutečné předobrazy?

„Ony jsou asi autentické, jenže ne z ženského, ale z lidského hlediska. Ale předobrazy, samozřejmě, mají. Speciálně se v této hře odrazilo, že mám malou holčičku, která si občas hraje s panenkami a občas je nechá někde pohozené, třeba hlavou dolů. A mně to nedá, já je vždy někam usadím, přikryju, protože si říkám – co když i ty hračky myslí a něco cítí? A tak mě napadlo napsat o panence, která má větší citlivost než lidé.“

Najdeme ve hře i nějaké ozvuky života s vaší ženou?

„Myslím, že to ne. Naštěstí.“

Neodvážil jste se?

„Ale to já bych se odvážil, já jsem ji zhanobil zase jinde, ale tady zrovna ne. Ona je na mě hodná. Ale jsou tam autentické repliky jiných, mně známých žen.“

A když už jsme u vaší paní – jak se jí Ženy a panenky líbily?

„Nijak zvlášť to nekomentovala, i když jinak se ráda vyjadřuje k mým věcem a já jí je také rád dávám číst. Ale tuhle hru jsem si napsal jako takový svůj sen, představu, takže jsem se skoro nikoho neptal, co na to říká. A moje paní to asi nějak vycítila. Ale myslím, že ji to zaujalo.“

Ženy v této hře vycházejí na jednu stranu jako oběti a na druhou i jako agresori. Jak je obecně vnímáte vy?

„Já nevidím nic obecně a jednoznačně. Někdo je v určitém životním momentu agresor a v jiném vztahu zase oběť. Ale setkal jsem se třeba s názorem, že vztah muže a ženy je boj o vítězství. A to je princip, který já neumím a nemůžu přijmout. Žít ve vztahu, kde musíte být neustále ve střehu, nelze dlouho vydržet. A protože některé postavy v Ženách a panenkách mají tendence dominovat, tak ta rodina není harmonická. Ve svém osobním životě jsem se vždy snažil o partnerství a jakmile nastal boj o dominanci, tak jsem prchal. Vztah s mou současnou ženou Petrou, se kterou jsem už 16 let, je kamarádský a máme se rádi právě díky

tomu, že jde o vztah partnerský. A i když mnohdy diskutujeme hodně zapáleně, nesnažíme se vyhrávat.“

Někde jste vzpomínal, jak jste se „pročetl“ celým svým mládím, a že co bylo psané, to bylo pro vás naprosto nezpochybnitelné. Platí to i pro vaše vlastní texty? Nebo byste je občas rád přepsal?

„Ke svým textům nemám velkou úctu, takže když někdo pro svou inscenaci vyžaduje, abych něco přepsal, tak s tím nemám problém. Třeba hry Sladký Theresienstadt jsem udělal na žádost inscenátorů sedm nebo osm verzí. Když dostanu impuls, hru zásadně změním. Bylo to třeba v případě hry Agátománie, kterou režíroval už zmiňovaný Jan Grossmann. On byl i dramaturg a mistr v tom oboru, mi na konzultaci k jedné pasáži řekl, že je kýčovitá. Šel jsem domů a celou cestu jsem na něj v duchu nadával, a i když jsme si netykali, tak ve svém vnitřním monologu jsem mu vyhrožoval – počkej, já ti dám, tak kýčovité, jo?! A napsal jsem to znovu a ještě kýčovitěji. Ultra kýčovitě. Když jsem mu to znovu donesl, tak mě chválil. A řekl mi – víte, ono to nebylo ani ryba ani rak a já jsem měl pocit, že se to musí někam posunout. A to je ono, když totiž dostanu impuls, který mě znepokojí a vyprovokuje, tak pak věc rád přepíšu. Ale sám od sebe to nedělám, protože to bych musel tu danou hru znovu inscenovat. A já se ke svým hrám jako inscenátor moc často nevracím. Snad jen když dělám korekturu textu, který vychází tiskem. Pak mám občas chuť něco změnit nebo i zásadněji přepsat. Ale člověk je líný a hlavně- má nové plány...“

Když se někde zkouší vaše hra, nebojíte se, že vás inscenátoři zklamou, že vám ze hry na jevišti udělají něco, co jste vůbec vidět nechtěl a co jste třeba ani nenapsal?

„V takovém případě se ohradím, jako při jedné inscenaci, kde do mého textu výrazně zasahovali, vynechali v závěru dvě scény a hra vyzněla úplně jinak, podivně, mentorsky. A takové poučování já nesnáším, navíc to byla komedie, groteska taková, právě ta to nesnáší. Takže když mě při děkovačce vytáhli na jeviště, já jsem zastavil potlesk a řekl, že s tou inscenací nesouhlasím.“

Tedy, zastavit takhle děkovačku...

„Však jsem k tomu taky sbíral odvalu, to já zase tak odvážný nejsem. Udělal jsem to, protože šli svévolně jiným směrem, než byla má představa o vyznění té hry. Inscenovali věc jinak, než jsem ji zamýšlel, jejich výklad byl mimo rámec důvodu, proč jsem tu hru vlastně psal a to jsem nemohl akceptovat. Tlačil jsem na ně, že to zakážu dál hrát, oni to předělali, předělali to, myslím, výborně a ta inscenace má za sebou už 110 repríz.“

Co byste dělal vy jako režisér, kdyby vám tohle udělal nějaký autor?

„Já bych zásadní změny určitě s autorem konzultoval. Jako režisér si dovoluji všechno možné, ale ctím to, že každá hra byla napsána z nějakého důvodu, má nějaké téma. Já s textem mohu zacházet velmi svobodně, mohu jeho téma přizpůsobit dnešnímu kontextu, ale nemohu ho zneužít. To si radši napíšu vlastní hru.“

Jste znám jako laskavý člověk, ale hra Ženy a panenky moc laskavá není. Nevyřizujete si v ní trochu se ženami účty?

„Ta laskavost je vnější dojem a neměla by se zaměřovat za slušnost, zdvořilost nebo vstřícnost. To patří k výchování, že nebudu lidi urážet, nebudu na ně rvát a nebudu se k nim chovat drze. Ale to neznamená, že jsem ultra laskavý. Já jsem vlastně často naštvaný, až nenávistný a podrážděný, ale říkám si, že by s tím člověk neměl nikoho obtěžovat. Takže co mám v sobě negativního to si musím vyřídit sám se sebou. Navíc nemusím každému hned dávat najevo, že mi není sympatický nebo že si o jeho práci myslím, že je špatná. Vždyť lidé jsou zrovna tak citliví jako se cítím já. A se ženami si v téhle hře své účty absolutně nevyřizují. Upřímně řečeno, já si se ženami ani nepotřebuju žádné účty vyřizovat. Na to, jaký jsem, tedy nevysoké postavy, krasavec taky nejsem, vždycky jsem byl plešatý, baculatý, nosil brýle, tak při tom všem můžu říct, že jsem měl v podstatě štěstí. Takže já můžu ženám spíš děkovat. A pokud mě některá opustila, pak udělala jen místo mladší a krásnější, jak říkal básník Mikulášek.“

Nyní jste šťastně ženatý, ale čím by vás žena „dostala“?

„Dnes by mě žádná nedostala, protože já jsem věrný. A s mou paní to bylo tak, že jsme pořád někde chodili, vykládali, měli jsme společné zájmy, a postupně jsme vplynuli do vztahu. Nebyl to žádný blesk z čistého nebe, trvalo to snad dva roky, než jsme se dali dohromady.“

Proč jste chtěl, aby tuhle hru režírovala právě Viktorie Čermáková?

„Já jsem to dělat nemohl, už jsem měl plnou sezonu. A krátce před tím jsem Viktorku potkal na nějaké premiéře, vykládali jsme chvíli a mě napadlo, že když je to hra o ženách, která vyžaduje trochu netypické, netradiční uchopení, což Viktorka dělává, tak že ona pro ni bude ta pravá. A s uměleckým šéfem jsme se na to shodli a tak teda doufám a snad se můžu i těšit.“

Před časem se v Aréně dělala jiná vaše hra, Komplikátor. Vzpomínáte na tu inscenaci?

„Komplikátor se mně líbil, hlavně herci. A viděl jsem taky, že je v divadle taková tvůrčí, zaujatá, otevřená atmosféra a to mám rád. A býval bych zde i rád pracoval, jenže jsem už postarší otec, mám malé děti a chtěl bych si to ještě trochu užít, tak se snažím ty delší pobyty mimo domov omezit. Mnohdy je to opravdu těžké rozhodnutí...“

Po tom všem, co jste říkal, jak se snažíte ženám přijít na kloub, jak hodně ovlivnily váš život, nenapadlo vás někdy, jaké by to bylo být ženou?

„To mě teda nenapadlo! Ne, nikdy. Kdysi jeden můj přítel chtěl přestoupit na židovskou víru a oslovil mě, abych ho zkontaktoval s rabínem. A ten mu řekl, aby to nedělal, protože málo přátel získá, mnoho ztratí. Tak to je. Protože když člověk nenajde uspokojení v tradici toho, v čem vyrostl, tak jinde ho nenajde taky. Toužit po jiném ustrojení či kůži, je marnost. Nebylo by to jiné, kdybych byl někým jiným. Povaha se nezmění, i kdybych byl třeba morče.“

Ptala se Alice Taussiková

